

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

محمد محق
۰۷ اگست ۲۰۲۲

محمد محق

فاجعه‌ای به نام امر به معروف

در میان عیوب و قبايح نظام طالبان، دستگاه غیر انسانی امر به معروف از درشت‌ترین آن‌ها، و تأسیس وزارت به این نام از آشکارترین اهانت‌هایشان به انسان‌های این روزگار است. وجود این دستگاه به معنای دهن‌کجی به حقوق بشر و حمله بر کرامت انسان است.

کسانی که آگاهی تاریخی دارند می‌دانند که از جامعه بدوی تا جامعه شهری و از جهان قدیم تا جهان جدید، تفاوت از زمین تا آسمان است. امر به معروف، به گونه‌ای که در آموزه‌های دینی آمده است، مخصوص جوامع فاقد دولت-شهر است که به نام جوامع بدوی یا جوامع اولیه می‌شناسیم. در چنان جوامعی، همانند جامعه عرب قبل از اسلام، دستگاه قدرتی نظم دهنده و به تعبیر توماس هابز، لویاتان، شکل نگرفته است تا جلو تعدی یک فرد بر فرد دیگر یا یک قبیله بر قبیله دیگر را بگیرد. در چنین حالتی انسان‌ها ناگزیرند خود آستین بالا زده از امور ناشایست جلوگیری کنند. تماشاجی بودن و بی‌عملی اختیار کردن در چنان حالتی به فاجعه تمام عیار تبدیل می‌شود. امر به معروف و نهی از منکر شرعی توصیه‌ای اخلاقی برای احساس مسئولیت انسانی در قبال سرنوشت همگانی است، که در چنان جامعه‌ای که دولتی ندارد، هم می‌تواند به شکل فردی انجام بپذیرد و هم به شکل گروهی.

شیوه دولتی در جهان امروز اما فرمولی روشن و بی‌ابهام دارد: در جوامعی که لویاتان، یا نیروی نظم دهنده عمومی، شکل گرفته است، قدرت میان نهادهای قانون‌مند تقسیم می‌شود. دولت وظیفه برپائی نظم همگانی را بر عهده دارد و این کار در چارچوب قانونی صورت می‌گیرد که نمایندگان با صلاحیت مردم وضع می‌کنند. این کار ناظر به سامان‌دهی قلمرو عمومی است نه دست‌درازی به حریم خصوصی شهروندان. قانون را پولیس و دستگاه‌های دولتی به اجراء می‌گذارند تا مصالح مردم تأمین شود. دستگاه قضائی با استقلال تام به تخطی‌های قانونی رسیدگی کرده و تصمیم می‌گیرد. برای اطمینان از انجام درست وظایف محول شده، رسانه‌ها و نهادهای مدنی، به نمایندگی از مردم، بر هر سه دستگاه یاد شده نظارت می‌کنند. هر جا دیده شد که تخلفی صورت گرفته است، مردم در چارچوب سازوکارهای پیش‌بینی

شده از سوی قانون واکنش نشان می‌دهند، بدون این‌که نظم عمومی به هم بریزد. این، نحوهٔ دولرداری در دنیای امروز است که با نحوهٔ ادارهٔ جوامع بدوی جهان قدیم سراپا فرق دارد.

در جهان امروز، ایجاد نهادی به نام امر به معروف و نهی از منکر، دست زدن به بزرگترین منکر است، زیرا متضمن بازگشت به شیوه‌های عصر بدویت و حمله بر مدنیت است. دادن صلاحیت‌های فراقانونی به یک دستگاه دولتی، با دخالت‌های افسارگسیخته در زندگی شهروندان، آرامش روانی مردم را به هم زده و ابتدائی‌ترین حقوق ایشان را سلب می‌کند. این نهاد تجسمی از شر مطلق است، زیرا دستگاه قدرت را به غولی دیوآسا تبدیل می‌کند که با آبرو و حیثیت یکایک شهروندان بازی کند. این کار به معنای نفی کرامت آدمی، برباد دادن عزت انسان‌ها و تاختن به شرافت بشریت است. وجود چنین دستگاه غیرانسانی به تنهایی خود براندازی چنین حاکمیتی را به وظیفهٔ انسانی شهروندان تبدیل می‌کند تا عزت و شرف برباد رفته را بازپس بگیرند.